

(Alart, *Privileges et Titres*, p. 181; Font Rius, C. d. p. I, p. 416).

En una carta de privilegis de 1246, dirigida als habitants d'Òpol i el poble veí de Perellós, i als qui volguessin poblar el nou castell, «qui olim vocabatur *Castlar de Oped* et qui modo dicitur *Salvaterra*», el rei els atorga immunitat: «ab omni questia, alberga, bovatico, --- lezda, --- ab omni demanda et servitio et exactio regali» i els fa dependents de la corona (Font Rius, ib. i, § 286, pp. 415-416), promentent-los, doncs, protecció reial. Alguns interpreten el nom de *Salvaterra*, com a *terra salva*, o sigui, lloc quiti o lliure de franquícies feudals, amb el mateix valor que *vila franca*. Però essent lloc de frontera és més probable que signifiqués 'defensa del país' = 'Terra protegida'.¹⁵

Salvaterra era nom d'un despoblat en l'actual municipi de Benissanet (Ribera d'Ebre), situat al vessant oriental de la serra de Cavalls, prop del límit amb Móra (Gr. Geogr. Com. Cat. xi, 158); com s'hi indica, encara es conserva el nom de *camí de Salvaterres*, i la partida de *Salvaterres*. Interessa amb aquest motiu notar que, segons ens informa Font Rius (*op. cit.*, p. 796), el lloc antic anomenat Gandesola, prop de Gandesa i Móra, d'acord amb alguna referència, corresponia a un anterior *Salvaterra*. També aquest fou llarg temps posició de frontera contra els moros.

Són freqüents els llocs dits *Salvaterra* en el domini occità (Vincent, 846); aquest erudit li atribueix el mateix valor semàntic que a *Salvetat* (també freqüent en la toponímia): «territoire jouissant du droit d'asile». J. G.³⁰

SÀLVIA

Del llatí *SALVIA* «*salvia officinalis*», veg. *DECat* VII, 636b8-29.

Maset de la Sàlvia, a Alcoleja (xxxv, 51.12); *Tossal de la Sàlvia*, a Vilallonga de la Safor (Cor., 1962); *Prat de la Sàlvia* (oït *sálbi*), a Vallestàvia (Cor., 1960).

Racó de les Sàlvies (oït *sábïes*), a Xeresa.

La Penya Salviera, a Tollos (xxxv, 65.5). *Roca Subiera*, partida de Santa Cecília de Riutort (Serra, *Pinós i Mat.* III, 258-260).

Roques de Salviar, a Sollieric (xl, 18.3; Mascaró 9E9) (però aquí potser resulta d'alteració del pre-romà *Sélbar*) (veg. els arts. *Selva* i *Sollieric*). J. F. C.

Salxet (val. antic), V. *Saldes*

La SALZADELLA

Poble i municipi del Baix Maestrat, situat al NO. de les Talaies d'Alcalà. Coromines aconsellaria no modificar la grafia tradicional *Salzadella* en la *Salzedella*, atès que amb *a* és ja la grafia medieval i la pronunciació que recollí en les enquestes.

PRON. MOD.: *la salzadélla*, oït a la Serratella i a Sant Mateu (xxviii, 140); *la salsadélla*, oït a la Serra

d'En Galceran (xxviii, 163); *salsadélla*, oït a Benicarló (xxviii, 112).

DOC. ANT. 1233: *Salzadella* (BSCC xiv, 293; 1249: *la Salzedella* (Capbreu de Cintoctores, f° 19; xxviii, 10.4); 1250: *la Salsadella* (BSCC xv, 116); 1267: *Salsadella* (Miret, *Itin.*, 401).

HOMÒNIMS. *La Salzadella*, NL antic del terme de Valldigna, documentat l'any 1268 (BSCC xvi, 414).

ETIM. Del diminutiu de *salzeda* 'lloc on hi ha plantats salzes', amb la freqüent dissimilació *e-é > a-é* (*DECat* VII, 638a58-b1). J. F. C.

SALZE amb derivats i variants

Del llatí *SALIX*, -ICIS, que ha donat 'salze': *DECat* VII, 637b36, i dialectalment *saule* (638a4-640b57).

L'InvLC documenta *torrentem dels saules* a Prats de Molló el 1329, la *font del Saule* a Serrallonga el 1556, *monalles* [*< Moln- < MOLIN- >*] de *Saule* el 1385, i *pasturam in loco vocato de Sauleda* (que creu situat prop de La Clusa) en l'any 1309.

En el Vallespir: *al sáyulà* on neixen les aigües que duen al poble de Montferrer (1959). *Font del Salze*, a Bellpuig.

las sáyulas nom d'un sot a Cervià, *Gorga de la sáyula* a Madremanya (1964), *Camp de las Saulas* a Serra de Daró, segons un capbreu de princ. S. XIX.

Font del Salze a Riner, 1964.

Al P. Val. *Font del sálse* (sic) a Bel; a la vall de la *Salzadella*, vora el riu, del poble avall, en vaig veure molts i preguntant el nom els anomenaren *sálzes*. Perfecta comprovació de l'etimologia *Salzeda* + *-ella* del nom del poble. A Puçol hi ha un rec que uns pocs en diuen *roll del sálser*, i els altres *řoç sálser* (1962).

També hi ha el nom de la varietat solícinia: la *Font del Sálík* (a La Nou de Malanyeu). Potser no és correcta l'accentuació en *Lo Salík*, el nom d'una partida a l'Urgellet (Pallerols del Cantó, 1959).

DERIVATS:

Les Salzedes, vora la Tet, a St. Feliu d'Amunt, a. 1960.

D'aquí l'antic derivat *SALICTUM* 'salzereda' (cf. supra art. *Salit*).

És mot que ha quedat fixat en topònims pirinencs, que deuen ser antics, en part perquè són importants (*Salit* llogaret, cerdà, prop d'Enveig), en part perquè es presenten en la forma fonètica del pallarès pre-català: *Salito* a Estac, Peramea i Espot, on són prats vora la Pallaresa i un antic pobladet, igual que *Salit* prop del riu Querol.

L'etimologia, doncs, en l'essencial és segura; i fins evident, salvant un detall vocàlic: la *i* catalana no correspon a una *ï* breu llatina. I sí que en canvi pot correspondre a *-ĔCTUM*. Però això es pot explicar fàcilment per l'oscillació que es produí en llatí vulgar en aqueixos col·lectius, que en part corresponien a noms de plantes en *-EX* (*Ĕ* canviada en *ï* en els casos oblics, segons la norma fonètica: *carex*, *silex*, *index* etc.), d'on *FILECTUM* substituïnt *filitum*, *virectum* etc. (veg. *be-*